

LÉTMINIMUM és TÁRSADALMI MINIMUM 2018-BAN MAGYARORSZÁGON (előzetes adatok)

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**
Büro Budapest

2019. június 19.

A Központi Statisztikai Hivatal döntése alapján nem váltak kutathatóvá azon adatok, amelyek a létminimum és a társadalmi minimum teljes körű kiszámításához szükségesek. Ezért idei évtől kezdve először előzetes adatokat tudunk közölni, majd remélhetőleg év vége előtt ezek véglegesítésére is sor kerülhet.

2018-ban az egy felnőttből álló háztartás létminimum összege: 94.820,- forint, a társadalmi minimum összege: 121.350,- forint volt havonta

A Központi Statisztikai Hivatal 1991 óta évente közölte a számított létminimum értéket. 2015-ben a KSH bejelentette, hogy szakmai okok miatt nem folytatja a létminimum-számítás közzétételét. Ezt követően - annak érdekében, hogy ez az értékes szakmai munka ne szakadjon meg, és legyen továbbra is egy olyan mérőszám, amely megmutatja, hogy milyen a társadalmi fejlődés dinamikája - a Policy Agenda folytatta a létminimum érték számítását. A projekt a Friedrich Ebert Stiftung és a Magyar Szakszervezeti Szövetség közös kutatási programja keretében valósul meg.

A létminimum összege azt mutatja, hogy mekkora jövedelem szükséges egy háztartásnak ahhoz, hogy biztosíthassa tagjai számára a folyamatos életvitellel kapcsolatos szerény - a társadalom adott fejlettségi szintjén konvencionálisan megfelelőnek minősülő - szükségletek kielégítését. Az általunk is kimutatott létminimum tehát nem szegénységi küszöb, hanem olyan jövedelem, amely az alapvető szükségleteken túli igények kielégítését is lehetővé teszi.

I. Létminimum ételmiszerkosár

A létminimum, követve a Központi Statisztikai Hivatal által korábban alkalmazott módszert, sajátos normatív számítást alkalmaz, amely az ételmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül. Ez pedig az Országos Ételmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) ételmiszer-normatívája alapján összeállított ételmiszerkosár, amely az egészséges táplálkozás jellemzői mellett figyelembe veszi az életkori sajátosságokat is. Az ételmiszerkosár értéke az abban szereplő tételeknek az adott időszakra jellemző árakon számba vett forintösszege, a létminimum pedig az ételmiszer-normatíva körüli értékben ételmiszert fogyasztó háztartások összes személyes kiadásának havi átlagos értéke.

Az ételmiszer-fogyasztás normatív értékét az ételmiszerkosárban foglalt mennyiségeknek a konkrét időszakra jellemző árakon összegzett értéke adja. A kosár mennyiségeit a 2018. év átlagáraival szorozva, **az ételmiszer-kosár pénzben kifejezett, egy aktív korú felnőtt ételmiszer-normatívájaként általunk számított értéke havi 26.340,-Ft.**

Az ételmiszerkosár drágulásának fő okozói a tojás, a zöldségek (különösen a burgonya), és a gyümölcsök árának akár 10% feletti áremelkedése is.

1.tábla: A létminimum-számítás aktív korú felnőltre vonatkozó normatív ételmiszerkosára, 2016

Az ételmiszerek főbb csoportjai	Mennyiség/hó, kg	Érték, forint/hó
Hús, hal és készítményeik	3,4	4 585
Tojás (161 darab/év)	0,5	577
Tej (2,8 és 1,5%-os), liter	7,9	1 780
Sajt, és egyéb tejtermékek	2,4	2 289
Zsiradékok	1,4	967
Cereáliák	9	3 699
Cukor, kakaó, méz	1,2	470
Burgonya	4	870
Friss és tartósított zöldség	11,6	6 000
Friss és tartósított gyümölcs	6,5	2 852
Szárazhüvelyes	0,4	262
Fűszerek stb.	-	1 174
Kávé, tea, üdítők	-	815
Mindösszesen	-	26 340

A háztartások különböző korú tagjainak tápanyagszükséglete természetesen nem azonos. A felnőttekéhez képest - az OÉTI számításai szerint - a 14 éven aluliak élelmiszer-normatívája 77,8%, a 60 évnél idősebbeké pedig 88,2%. Ily módon az aktív korú felnőttek 2018. évi 26.340,- Ft-os havi élelmiszer-normatívája mellett ez az érték 14 éves korig 20 493 Ft, az időskorúaké 23.232,- Ft. Ezen értékek alapján határozhatók meg – a háztartásban élő személyek normatíváit összegezve – a különböző létszám- és korösszetételű háztartások élelmiszer-normatívájának értékei. Így pl. a két aktív korú felnőttből és két (0–14 éves) gyermekből álló háztartás élelmiszer-normatívája 93.666,- Ft/hó.

II. Létfelhasználás előzetes adat számítása

A létminimum-számításhoz szükség van többek között a Központi Statisztikai Hivatal Háztartási Költségvetési és Életkörülmény Adatfelvétel (HKÉF) naplóvezetéséből származó adatállományára. A KSH belső döntése alapján az évközi adatok feldolgozásának menetét megváltoztatták, így kénytelenek voltunk többváltozós modell alapján becslést végrehajtani. Ebben figyelembe vettük az inflációs (különösen az élelmiszerek árát érintő) adatokat, a bérelemelkedések, a háztartások kiadásairól ismert adatokat, korábbi évek alapján készített trendeket.

**2. táblázat: Létfelhasználás előzetes számításhoz szükséges háttér adatok változása
(előző évhez képest)**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
létminimum változása	102,4%	101,8%	99,8%	100,8%	100,7%	102,1%	-
bérelemelkedés	104,70%	103,40%	103%	104,30%	106,10%	112,90%	111,30%
nettó minimálbér változása	100,5%	105,4%	103,6%	103,4%	107,3%	114,9%	108,2%
infláció	105,70%	101,70%	99,80%	99,90%	100,40%	102,40%	102,80%
élelmiszer infláció	105,90%	102,80%	99,60%	99,10%	100,70%	102,80%	104,20%
létminimum-élelmiszerkosár árának változása	104,9%	100,0%	99,4%	101,2%	101,4%	101,4%	105,7%

Mindezek alapján, figyelembe véve az egy felnőttre jutó létminimum és élelmiszerkosár arányát is **2018-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 94.820,- Ft volt.**

A háztartástípusonkénti létminimum-értékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A differenciáláshoz a nemzetközi

statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva a fogyasztási egység-kulcsokon (ún. ekvivalencia-skálán) alapuló számítást használtuk.

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00. Az egy aktív korú személyből és egy gyermektől álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermektől álló négy személyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

A háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintjük, míg a háztartás többi tagja egynél kisebb egységet képvisel. Ennek magyarázata, hogy a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartás tagok számától, vagy ha van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a gyermek és az idős személy. A létminimum számítás körébe került háztartás nagysága jellemezhető a fogyasztási egységek számával.

3. táblázat: A KSH létminimum-számításának fogyasztási egység-kulcsszámjai (ekvivalencia skála)

Aktív korúak háztartásai esetében		Nyugdíjas korúak háztartásai esetében	
Első felnőtt családtag	1,00	Első felnőtt családtag	0,90
Többi felnőtt családtag	0,75	További személyek	0,65
Első (0-14 éves) gyermek	0,65		
Második (0-14 éves) gyermek	0,50		
Harmadik és minden további (0-14 éves) gyermek	0,40		

Mindezek alapján a tipikus, azaz **két aktív korú személyből és két gyermektől álló háztartás létminimumértéke 274.978,- Ft-nak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létminimumérték 68.745,- Ft volt.** A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2018-ben az 58,5 ezer és 94,8 ezer Ft közötti sávban szóródtak. *(lásd 4.sz. tábla)*

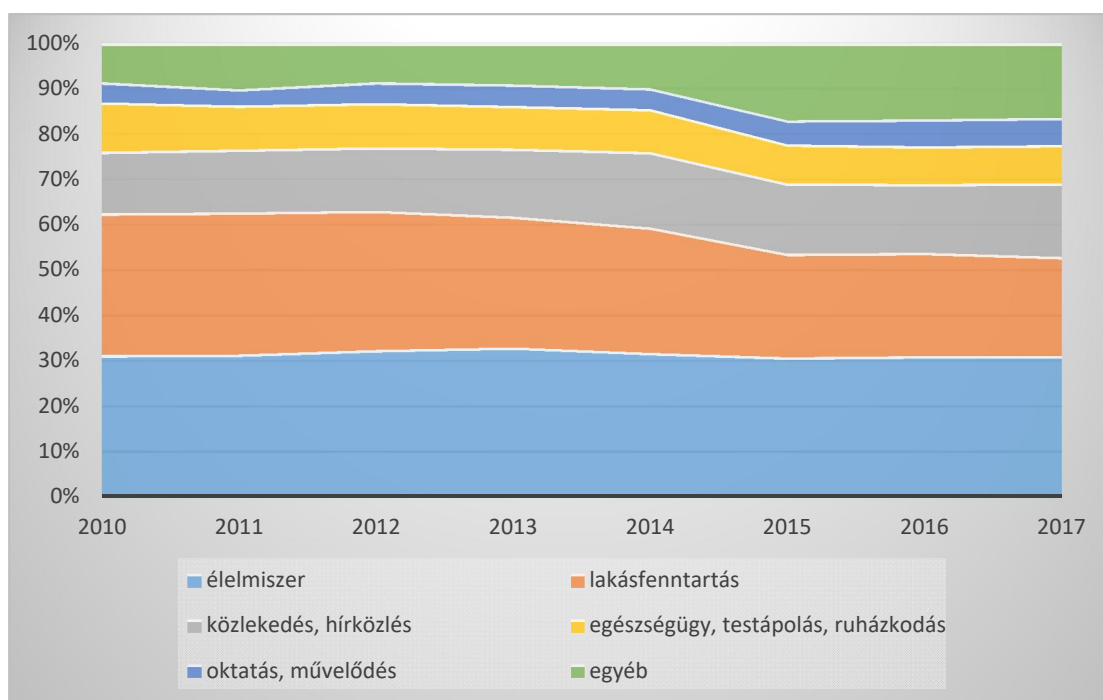
Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a gyermekek fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekéénél kisebb.

III. Létminimum alatt élők

Az előzetes adatok alapján nem tudjuk biztonsággal megbecsülni a létminimum környékén élők fogyasztási kiadásainak összetételét. A 2010-2017 közötti tényadatok alapján az várjuk, hogy jelentős átalakulás nem lesz a belső szerkezetben, egy kicsit az élelmiszerár emelkedés miatt várható ezen termékek kiadási arányának növekedése.

Ugyancsak a KSH adatbázis kutathatóvá tételét követően tudunk csak a végleges létminimumadattal együtt arra vonatkozó adatot közölni, hogy hány ember él olyan háztartásban, amelyek létminimum alatti összeg a bevételük.

1. grafikon: Létminimum környékén élők kiadásainak aránya

IV. Társadalmi minimum előzetes adatok

2018-ban közöltük első alkalommal a létminimumon túl a társadalmi minimum összegét. Ez azt az értéket fejezi ki, amely szerény fogyasztási szintet jelent, az alapvető szükségletek kielégítésén felül, racionális gazdálkodás mellett olyan javak és szolgáltatások fogyasztására nyújt lehetőséget, amelyek a gazdasági, társadalmi, kulturális fejlettség adott szintjén már tömegigénnyé váltak. Ez a minimum némi átcsoportosítási, tartalék lehetőséget is ad rendkívüli esetekre.

A létminimum előzetes adatból kiindulva a társadalmi minimum összege 2018-ban **egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 121.350,- Ft volt.**

A háztartástípusonkénti létminimum-értékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikus, azaz **két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke 351.915,- Ft-nak felelt meg.** A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek az 5. táblázatban tekinthetők meg.

4.tábla: létminimumértékek a különböző háztartástípusokban, 2018

(forint/hó)

Háztartástípusok	Egy háztartásra		Egy főre		Létminimum/ élelmiszer- arány	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, forint					
	összesen	ebből: élelmiszer	összesen	ebből: élelmiszer		
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	94 820	26 340	94 820	26 340	3,60	1
1 felnőtt 1 gyermekkel	156 453	46 833	78 227	23 416	3,34	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	203 863	67 325	67 954	22 442	3,03	2,15
2 felnőtt	165 935	52680	82 968	26 340	3,15	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	227 568	73 173	75 856	24 391	3,11	2,4
2 felnőtt 2 gyermekkel	274 978	93 665	68 745	23 416	2,94	2,9
2 felnőtt 3 gyermekkel	312 906	114 158	62 581	22 832	2,74	3,3
2 felnőtt 4 gyermekkel	350 834	134 650	58 472	22 442	2,61	3,7
3 felnőtt	237 050	79 020	79 017	26 340	3,00	2,5
3 felnőtt 1 gyermekkel	298 683	99 513	74 671	24 878	3,00	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	346 093	120 005	69 219	24 001	2,88	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	384 021	140 498	64 004	23 416	2,73	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	421 949	160 990	60 278	22 999	2,62	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai						
1 személy	85 338	23 232	85 338	23 232	3,67	0,9
2 személy	146 971	46 464	73 486	23 232	3,16	1,55
3 személy	208 604	69 696	69 535	23 232	2,99	2,2

5.tábla: Társadalmi minimum értékek a különböző háztartástípusokban, 2018

(forint/hó)

Háztartástípusok	Egy háztartásra	Egy főre	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, forint		
	összesen	összesen	
Aktív korúak háztartásai			
1 felnőtt	121 350	121 350	1
1 felnőtt 1 gyermekkel	200 228	100 114	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	260 903	86 968	2,15
2 felnőtt	212 363	106 181	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	291 240	97 080	2,4
2 felnőtt 2 gyermekkel	351 915	87 979	2,9
2 felnőtt 3 gyermekkel	400 455	80 091	3,3
2 felnőtt 4 gyermekkel	448 995	74 833	3,7
3 felnőtt	303 375	101 125	2,5
3 felnőtt 1 gyermekkel	382 253	95 563	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	442 928	88 586	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	491 468	81 911	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	540 008	77 144	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai			
1 személy	109 215	109 215	0,9
2 személy	188 093	94 046	1,55
3 személy	266 970	88 990	2,2

6.tábla: A létminimumértékek időszora

(forint/hó)

Háztartástípusok	2005	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Egy háztartásra számítva							
Aktív korúak háztartásai							
1 felnőtt	34 475	85 960	87 510	87 351	88 016	88 619	90 450
1 felnőtt 1 gyermekkel	56 884	141 834	144 392	144 129	145 226	146 221	149 243
1 felnőtt 2 gyermekkel	74 121	184 814	188 147	187 805	189 234	190 531	194 468
2 aktív korú felnőtt	60 331	150 430	153 143	152 864	154 028	155 083	158 288
2 felnőtt 1 gyermekkel	82 740	206 304	210 024	209 642	211 238	212 686	217 080
2 felnőtt 2 gyermekkel	99 978	249 284	253 779	253 318	255 246	256 995	262 305
2 felnőtt 3 gyermekkel	113 768	283 668	288 783	288 258	290 453	292 443	298 485
2 felnőtt 4 gyermekkel	127 558	318 052	323 787	323 199	325 659	327 890	334 665
3 aktív korú felnőtt	86 188	214 900	218 775	218 378	220 040	221 548	226 125
3 felnőtt 1 gyermekkel	108 834	270 774	275 657	275 156	277 250	279 150	284 918
3 felnőtt 2 gyermekkel	125 624	313 754	319 412	318 831	321 258	323 459	330 143
3 felnőtt 3 gyermekkel	139 624	348 138	354 416	353 772	356 465	358 907	366 323
3 felnőtt 4 gyermekkel	153 414	382 522	389 420	388 712	391 671	394 355	402 503
Nyugdíjas korúak háztartásai							
Egytagú	31 028	77 364	78 759	78 616	79 214	79 757	81 405
Kéttagú	53 436	133 238	135 641	135 394	136 425	137 359	140 198
Háromtagú	75 845	189 112	192 522	192 172	193 635	194 962	198 990